

3 KOLOVOZA, 2026 | Antonija Tušek

Teme

Od "poštanskih nevjest" do izgubljenih novina: Nevjerojatne priče skrivene u hrvatskom iseljeničkom tisku

Stare hrvatske novine i knjige objavljivane diljem svijeta mnogo su više od požutjelih stranica. U njima su sačuvane osobne sudbine, ljubavne priče, sukobi unutar zajednice, borba za očuvanje jezika, ali i svakodnevni problemi hrvatskih iseljenika koji su novi život gradili tisućama kilometara od domovine.

O toj vrijednoj baštini govorile su profesorice **Ivana Hebrang Grgić** i **Ana Barbarić** s Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, koje od 2018. godine rade na projektu „Hrvatski iseljenički tisak“. Istraživanje je započelo publikacijama iz Australije i Novog Zelanda, a projekt se danas širi i na Južnu Ameriku. Jedan od posebno zanimljivih primjera odnosi se na prve hrvatske novine na Novom Zelandu. Početkom 20. stoljeća hrvatski iseljenici, koji često nisu govorili engleski, u njima su mogli pronaći podatke o stvarnoj tržišnoj cijeni kauri-smole koju su mukotrpno vadili iz močvarnih područja. Novine su im tako pomagale da se zaštite od trgovaca koji su njihov rad pokušavali platiti znatno manje od njegove stvarne vrijednosti.

Djevojka je doputovala na drugi kraj svijeta, ali mladoženja nije izgledao kao na slici

Profesorice su govorile i o takozvanim "poštanskim nevjestama". Mladići iz Dalmacije koji su živjeli na Novom Zelandu slali su u stari kraj pisma, fotografije i novac za brodsku kartu djevojkama koje su bile spremne udati se i započeti život na drugom kraju svijeta. U jednom zabilježenom slučaju mladić je, očito nesiguran u vlastiti izgled, djevojci poslao fotografiju drugog muškarca. Kada je nakon dugog putovanja stigla brodom i shvatila da je prevarena, odbila je sići. Pred nju su tada doveli druge neoženjene mladiće, a ona je sama odabrala drugoga, sišla s broda i na kraju se za njega udala.

U knjižnici u Aucklandu, profesorice su pronašle primjerak novina "Dom i svijet", za koje su godinama vjerovala da su izgubljene. Publikaciju je sačuvala jedna hrvatska obitelj, a njezini su je nasljednici predali knjižnici, možda i ne sluteći koliko je važan dio povijesti time spašen od zaborava. Stare novine donose i sadržaje koji iznenađujuće podsjećaju na današnje društvene mreže. Objavljivale su se privatne obavijesti, komentari o ponašanju mladih, imena osoba koje nisu platile članarinu, ali i javne svađe i međusobne prozivke. Upravo zato predstavljaju vrijedan prikaz društvenog života hrvatskih zajednica kroz različita povijesna razdoblja. Velik dio tih izdanja tiskan je na nekvalitetnom novinskom papiru koji ubrzano propada. Digitalizacija je stoga ključna kako bi hrvatska iseljenička baština ostala dostupna istraživačima, potomcima iseljenika i budućim generacijama.

Cijeli razgovor s Ivanom Hebrang Grgić i Anom Barbarić, koji uključuje još neobičnih i dirljivih priča iz života hrvatskih iseljenika, poslušajte na Spotifyju Croatians Online.

